
Omzendbrief LNE/2009/02

Omzendbrief LNE/2009/02

Aan de provinciegouverneurs

**Vlaams minister van Leefmilieu,
Natuur en Cultuur**

Koolstraat 35, 1000 Brussel

Tel. 02 552 63 00 - Fax 02 552 63 01

kabinet.schauvliege@vlaanderen.be

Datum:

08 JAN. 2010

Betreft: Goed onderhoud van openbare rioleringen en collectoren

Ter kennisgeving:

Aan de leden van de bestendige deputatie,

Aan de colleges van burgemeester en schepenen,

Aan de diensten en instanties belast met de uitvoering van de in deze omzendbrief opgenomen bepalingen,

Inleiding

De beheerder van een opvangsysteem voor stedelijk afvalwater heeft conform artikel 2.3.6.3 §3 van Titel II van het VLAREM de beleidstaak om de daarbij behorende riolering, pompstations en randvoorzieningen overeenkomstig de beste beschikbare technieken te onderhouden zodat een nadelige invloed op het oppervlaktewater zoveel mogelijk wordt beperkt.

In de ministeriële omzendbrief van 31 juli 1996 (Belgisch Staatsblad d.d. 10/09/1996) tot vaststelling van de Code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen en individuele voorbehandelinginstallaties werden de 'Krachtlijnen voor een geïntegreerd rioleringsbeleid' van toepassing gesteld.

In de omzendbrief werd bepaald dat de code conform art.1.1.2. van Vlarem II moet gehanteerd worden door alle betrokkenen bij de uitvoering van de in Vlarem II opgenomen bepalingen, in het bijzonder wat betreft de bepalingen inzake rioleringsbeleid en afkoppelen van hemelwater.

Inmiddels werden de "Krachtlijnen voor een geïntegreerd rioleringsbeleid in Vlaanderen" van de omzendbrief als toepasselijke Code van goede praktijk in diverse Besluiten van de Vlaamse Regering opgenomen.

In het Besluit van de Vlaamse Regering dd. 01/02/2002 met betrekking tot de subsidiëring van openbare rioleringen: in art.1.9° wordt 'code van goede praktijk' gedefinieerd met verwijzing naar "Krachtlijnen voor een geïntegreerd

rioleringsbeleid in Vlaanderen, Codes van goede praktijk"; zie ook verwijzing naar Code in art. 8.1°, art. 9.2°, art. 10.1°, art.10.1° en art.15.1°.

De Code van goede praktijk focust in eerste orde op het ontwerpen en de aanleg van openbare riolen en bevat weinig concrete bepalingen met betrekking tot het onderhoud van het systeem.

Ook de actualiseringstudie 'Toelichting bij de Code van goede praktijk voor het ontwerp van rioleringsystemen' (april 2004) beoogt een overzicht te geven van de wetenschappelijke kennis en stand van de techniek inzake het ontwerp en gebruik van rioleringsystemen in het vigerend juridisch kader.

Met betrekking tot het onderhoud werd een algemene probleemstelling aangebracht: *"Het is noodzakelijk dat een onderhoudsplan integraal deel uitmaakt van het ontwerp van een rioleringsstelsel. Dat onderhoudsplan omvat een inschatting van de kritieke punten van het stelsel en van de aard en de frequentie van de kritieke situaties, een planning voor het toezicht op de goede werking van het stelsel en een actieplan voor probleemsituaties"*.

Aan de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) werd opdracht gegeven om de ministeriële omzendbrief dd.31.07.1996 te actualiseren en af te stemmen op de inmiddels doorgevoerde bijstellingen van het afvalwaterbeleid in het Vlaamse Gewest.

In deze actualisering zullen ook de aspecten inzake goed beheer aan bod dienen te komen.

Aangezien zich op het terrein juridische interpretatiediscussies stellen met betrekking tot het reinigen van riolen en straatkolken is het noodzakelijk om bij middel van deze omzendbrief te verduidelijken welke krachtlijnen ter zake dienen gehanteerd.

Inzake de juridische beoordeling met betrekking tot het verwijderen van slib uit de riolering en/of rioolkolken stelt zich concreet volgend probleem:

- moet de afgifte van het decantatiewater, afkomstig van het slib uit de riolering/straatkolken, én dat geloosd wordt door de ruimingswagen in deze riolering/straatkolken beschouwd worden als een vergunningsplichtige handeling, cf. artikel 20 van het afvalstoffendecreet;

of

- kan het afvalaspect beperkt worden tot het verwerken van het – na scheiding – af te voeren materiaal, waarbij het teruglozen van het decantatiewater – onder duidelijk omschreven richtlijnen - als terugvloeien van stedelijk afvalwater wordt beschouwd.

Het slib (inclusief het eventuele toegevoegde water) wegnemen uit de riolering valt niet onder de toepassing van het afvalstoffendecreet.

Het wegnemen valt namelijk niet onder de definitie van 'verwijderen' uit het afvalstoffendecreet: *"de vernietiging en definitieve opslag op of in de bodem en de hierop gerichte handelingen, evenals de handelingen die als dusdanig worden"*

bepaald door de Vlaamse Regering overeenkomstig de geldende Europese voorschriften".

Er is sprake van een afvalstof vanaf het ogenblik dat het slib samen met het water in de ruimingswagen is geladen.

De ruimer/aannemer wordt houder (komt in het bezit) van de afvalstof; cf. de definitie van 'houder' in het afvalstoffendecreet: *"de producent van de afvalstoffen of de natuurlijke persoon of rechtspersoon die de afvalstoffen in zijn bezit heeft"*.

Juridische uitgangspunten

In artikel 3 van de Europese richtlijn van 21 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (Richtlijn Stedelijk Afvalwater – RSA) wordt bepaald dat een opvangsysteem voor stedelijk afvalwater moet voldoen aan de eisen van bijlage I.A.

Dit artikel werd omgezet in 'Afdeling 2.3.6. Beleidstaken' van Vlarem II door overname van de in bijlage I.A van de richtlijn vermelde eisen.

Artikel 2.3.6.3, §3 Vlarem II bepaalt dat *"de in § 1. bedoelde opvangsystemen moeten worden ontworpen, gebouwd, aangepast en onderhouden overeenkomstig de beste beschikbare technieken, met name ten aanzien van:*

- 1. volume en eigenschappen van het stedelijk afvalwater;*
- 2. voorkoming van lekkages;*
- 3. beperking van verontreiniging van de ontvangende wateren door overstorting van hemelwater;"*

Nadere bepalingen met betrekking tot het onderhoud van riolen/collectoren zijn niet opgenomen in Vlarem II.

Het behoort derhalve aan de bevoegde overheden om nadere invulling te geven aan de vermelde beleidstaak.

De **exploitatie van opvangsystemen voor stedelijk afvalwater** is op zich niet ingedeeld als hinderlijke inrichting in de Vlarem-indelingslijst en bijgevolg **niet milieuvergunningsplichtig**. In rubriek 3.6.4. van de Vlarem-indelingslijst wordt enkel gesproken over waterzuiveringsinstallaties voor de behandeling van afvalwater aangevoerd via openbare riolen en/of collectoren.

De reden hiervoor is dat openbare riolen en collectoren lijnvormige elementen betreffen en er in het Milieuvergunningendecreet en Vlarem geen kader voorzien werd voor de beoordeling op zich van dergelijke lijnvormige elementen.

Het al dan niet vergunningplichtig zijn van onderhoudshandelingen in het opvangsysteem dient derhalve getoetst aan de bepalingen van Vlarem I en II.

Met betrekking tot het al dan niet indelen van procesmatige onderdelen van afvalwaterzuivering als verwerking van afvalstoffen, werd reeds bij Besluit van de Vlaamse Regering dd. 22 september 2006 (BS dd.2.02.2007) tot wijziging met betrekking tot afvalwaterzuiveringsinstallaties van Vlarem I, Vlarem II en Vlarem III volgende uitzondering van toepassing gesteld:

*"Het afscheiden van vuil en van verontreinigende stoffen uit water, rioolwater en/of afvalwater door middel van vuilroosters, roostergoedpers, zandvangsers, vetvangsers, voorbezinktanks, beluchtingsbassins, nabezinktanks, voorindikkers, na-indikkers, centrifugeren en/of persen, en andere procesmatige onderdelen van afvalwaterzuiveringsinstallaties als bedoeld in rubriek 3.6 en van drinkwaterzuiveringsinstallaties, betreft **geen inrichting voor de verwerking van afvalstoffen** en is dus niet ingedeeld onder onderhavige rubriek 2".*

Aangezien rubriek 3.6.4 uitdrukkelijk de behandeling beoogt van stedelijk afvalwater aangevoerd via openbare riolen en/of collectoren, zijn de aanvoerende openbare riolen en collectoren een inherent onderdeel van de openbare waterzuiveringsinfrastructuur en dienen de reinigingswerken aan deze openbare riolen en/of collectoren als inherente werkzaamheid bij de exploitatie van de rioolwaterzuiveringsinstallatie benaderd.

Dit uitgangspunt sluit ten volle aan bij:

- enerzijds de Vlarem II -definities van **openbare riolering** ('het geheel van openbare leidingen of openluchtgreppels bestemd voor het opvangen en transporteren van afvalwater'), **collectoren** ('de bovengemeentelijke openbare leidingen die bestemd zijn om de openbare riolering te verbinden met de openbare afvalwaterzuiveringsinstallatie en die beheerd worden door de in art.32septies van de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging bedoelde vennootschap') en **opvangsysteem** ('een systeem van leidingen waardoor stedelijk afvalwater wordt opgevangen en afgevoerd');
- anderzijds de algemene voorwaarden voor lozing in de openbare riolering – bepaald in art.4.2.2.2.1 van Vlarem II - waar de impact op de goede werking van de riolering, pomp- en zuiveringsinstallatie als geheel wordt omschreven.

Derhalve kan voormelde uitzondering ook van toepassing gesteld worden voor het afscheiden van vuil en van verontreinigende stoffen uit het rioolwater bij reiniging van de openbare riolen en collectoren.

Het opgezogen stedelijk water wordt terug in het opvangsysteem gebracht zonder toevoeging van andere stoffen.

In rubriek 3 van Vlarem I is bovendien vermeld: "2. De hiernavermelde inrichtingen zijn niet ingedeeld: ...e) het scheiden van bestanddelen aanwezig in het waterig medium op basis van het verschil in dichtheid tussen de aanwezige vervuilde bestanddelen en het waterig medium (bv KWS-afscheider, vetvanger), uitgezonderd centrifuges; ..."

Uiteraard dient het verwijderen van slib uit de riolering en het scheiden van het decantatiewater en aanwezige vuil uit het opgezogen mengsel te gebeuren in uitvoering van de beleidstaak, zoals bedoeld in art.2.3.6.3.§3 van Vlarem II, en derhalve volgens de beste beschikbare technieken uitgevoerd te worden.

In toepassing van Art.20 van het afvalstoffendecreet:

“Bedrijfsafvalstoffen mogen enkel worden verwijderd of nuttig toegepast : binnen de onderneming waarin de afvalstoffen zijn ontstaan, en dit in overeenstemming met de milieuvergunning bedoeld in artikel 14 of met de andere toepasselijke wettelijke, decretale of reglementaire voorschriften. “

beoogt onderhavige omzendbrief om de toepasselijke reglementaire voorschriften voor de verwijdering van het riool(kolken)slib uit de openbare riolering/collectoren vast te stellen.

Noodzaak aan een goed onderhoud van de openbare riolering/collectoren

De in het stedelijk afvalwater voorkomende verontreinigingen zetten zich in de openbare riolering onder andere af in de vorm van rioolslib.

Bij de aanwezigheid van grote hoeveelheden rioolslib wordt niet alleen de afvoercapaciteit van het rioolstelsel beperkt maar zal bij hevige regenval ook rioolslib, via overstorten, met het hemelwater in het oppervlaktewater worden geloosd. Dit kan een aanmerkelijke verontreiniging veroorzaken. Derhalve moet zoveel mogelijk worden voorkomen dat rioolslib via overstortingen in het oppervlaktewater wordt geloosd via een gericht beheer en onderhoud van het rioolstelsel.

Het periodiek verwijderen van slib uit riolen is ook om volgende redenen noodzakelijk:

- het vermijden van wateroverlast: als het rioolslib niet tijdig wordt geruimd is op ogenblikken dat er piekdebieten moeten afgevoerd worden, de vrije sectie waarop het rioolstelsel berekend is maar gedeeltelijk beschikbaar, waardoor de kans op wateroverlast toeneemt;
- het verlengen van de levensduur van een riool door uitschakeling van de voornaamste agressor in het verouderingsproces, in casu biogene zwavelzuuraantasting door het voornamelijk in het rioolslib ontstane H_2S ;
- het terugdringen van rioolgeuren waarvoor H_2S voor een groot deel verantwoordelijk is.

Via de straatkolken wordt het hemelwater afgevoerd naar de openbare riolering. Dit betekent dat straatkolken een eerste filter vormen voor alle materiaal dat van de weg naar de openbare riolering stroomt (zand, takjes, bladeren, papier en zwerfvuil allerhande).

Het gebeurt dan ook frequent dat er een volledige blokkering optreedt door aanzanding van het geurslot, verstopping van het rooster en/of het geurslot door

bladeren, verstopping door aancoeking van het geurslot en/of de sifon door de lozing van afvalolie, frituurolie, vet,... en daardoor lokaal wateroverlast ontstaat. Regelmatige preventieve ruiming is daarom belangrijk. Er dient wel op gelet te worden dat bij het reinigen van de kolken, de geurplaat van het slot niet wordt weggezogen of open blijft staan.

Technische voorschriften inzake reinigen van de openbare rioleringen/collectoren en bijhorende straatkolken/pompstations

Het reinigen van riolen en pompstations omvat:

- het verwijderen van alle slib, zand, vetten, afzettingen en alle andere bestanddelen die in riolen en pompstations aanwezig zijn;
- het afvoeren van bovenvermelde materialen en bestanddelen naar hetzij een vergunde stortplaats, hetzij een erkend verwerkingsbedrijf.

Het verwijderen van uitgeharde mortel- en betonresten, van ingegroeide wortels en andere abnormale calamiteiten, vallen niet onder de normale reiniging.

De rioolbeheerder dient onmiddellijk verwittigd te worden en de werken moeten tijdelijk stopgezet worden bij vaststellingen zoals:

- abnormale zandinspoeling;
- het vermoeden van rioolbreuk;
- het opzuigen van abnormale hoeveelheden materie andere dan rioolslib;
- abnormale vervuiling van het rioolslib zoals door vetten, oliën, ...;
- wortelingroei;

teneinde de nodige maatregelen te kunnen treffen.

Het periodiek reinigen van straatkolken is noodzakelijk om de afwatering van de openbare wegenis te verzekeren. Als de openbare weg onder water blijft staan bij regenweer, omdat de straatkolken niet functioneren, dan is de openbare veiligheid in het gedrang.

Het is een vorm van goed beheer als men de straatkolken periodiek reinigt.

Afvoer van afvalstoffen

Het reinigen behelst uiteraard ook het afvoeren en het wegbrengen buiten het openbaar domein van de verwijderde materialen zoals zand, modder, slijk, slib, afval en vuil en het verplicht afvoeren en het laten verwerken in een daartoe vergunde afvalstoffenverwerkingsinrichting.

De aannemer zal de nodige documenten voorleggen waaruit blijkt dat de afvalstoffen werkelijk naar de vergunde afvalstoffenverwerkingsinrichting zijn afgevoerd cf. de procedures beschreven in het VLAREA.

Het is de aannemer toegelaten het decantatiewater uit de slibtank van de vacuümunit terug in het rioolstelsel te lozen onder de volgende voorwaarden:

- de bij het reinigen ingezette slibtanks mogen bij aanvang geen andere afvalstoffen meer bevatten indien ze niet exclusief ingezet worden voor de reiniging van riolen en straatkolken;
- het decantatiewater uit de slibtank van de vacuümunit wordt ter plaatse afgelaten in de riolering of straatkolk van het betrokken DWA- of gemengd rioolstelsel;
- het decantatiewater mag enkel bestaan uit het 'topwater'; inzake het toegelaten gehalte aan zwevende stoffen geldt dat de bezinkingstijd voldoende moet zijn en minstens de tijd inneemt tot er een duidelijke visuele scheiding is waar te nemen tussen topwater en slib.

Na het beëindigen van de eigenlijke reinigingswerken dient de aannemer er dagelijks voor te zorgen dat het vervuild wegdek rond de inspectieputten volledig gereinigd wordt zodat er geen afvalresten, slib of vuil achterblijven.

Tijdens het uitvoeren van de werken moeten de bestaande afvoermogelijkheden behouden blijven en mag de goede werking van de rioolwaterzuiveringinstallatie niet gehinderd worden.

Bij reiniging van een openbaar RWA-stelsel wordt het decantatiewater bij voorkeur geloosd in het DWA-stelsel of een gemengd rioolstelsel om vervuiling van het oppervlaktewater te voorkomen.

Waar dit nodig is om de goede werking van de rioolwaterzuiveringsinstallatie te vrijwaren, dient de opdrachtgever voorafgaandelijk het nodige overleg te plegen met de rioolbeheerder én de NV Aquafin inzake de uitvoering van de reiniging van de riolering en straatkolken zodat in voorkomend geval de noodzakelijke aanvullende ingrepen kunnen getroffen worden.

Dat geldt in het bijzonder voor wat betreft de rioolreiniging waar het risico op opwoeling van het slib kan leiden tot de aanvoer van grote hoeveelheden slib naar de RWZI.

Richtlijnen inzake de wijze waarop het overleg met de rioolbeheerder en Aquafin dient te gebeuren zullen door de CIW Werkgroep Waterzuivering op korte termijn worden voorbereid, in overleg met de betrokken actoren en met het oog op een werkbare methode.

De reinigingswerken dienen in ieder geval direct beëindigd bij werking van de stroomafwaartse overstorten op het afvoerstelsel.

Het onderhoud van niet-openbare rioleringen mag de naleving van de in de vergunning vastgestelde lozingsnormen niet in het gedrang brengen.

Slotbepalingen

Ik verzoek u, mevrouw/mijnheer de Gouverneur, deze omzendbrief ter kennis te willen brengen van alle gemeentebesturen van uw provincie en in het Bestuursmemoriaal van uw provincie bekend te maken.

08 JAN. 2010

Joke SCHAUVLIEGE
Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur